

**SURUNKALI TONZILLITDA MIKROBIOLOGIK O‘ZGARISHLAR VA
YALLIG‘LANISH MARKERLARINING KLINIK AHAMIYATI****Abduraxmanov Hamidullo Nuritdin o‘g‘li***Tibbiyot kafedrası, Tibbiyot fakulteti,**University of Business and Science, Namangan, O‘zbekiston***Inomov Kamoliddin Mamasoli o‘g‘li***Tibbiyot kafedrası, Tibbiyot fakulteti,**University of Business and Science, Namangan, O‘zbekiston**E-mail: kamoliddininomov@gmail.com*

Annotatsiya: *Surunkali tonzillit LOR kasalliklari orasida keng tarqalgan bo‘lib, bodomsimon bezlarning uzoq davom etuvchi yallig‘lanishi bilan xarakterlanadi. Kasallik nafaqat yuqori nafas yo‘llari faoliyatiga, balki organizmning umumiy immun holatiga ham salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Ushbu tadqiqotning maqsadi surunkali tonzillitda mikrobiologik o‘zgarishlar va yallig‘lanish markerlarining klinik ahamiyatini baholashdan iborat bo‘ldi. Tadqiqot davomida 48 nafar bemorning klinik, laborator va mikrobiologik ko‘rsatkichlari tahlil qilindi. Natijalarda Streptococcus pyogenes va Staphylococcus aureus kolonizatsiyasining oshishi hamda C-reaktiv oqsil miqdorining ko‘tarilishi kasallikning og‘irligi bilan bog‘liqligi aniqlandi. Tadqiqot surunkali tonzillitda yallig‘lanish va mikrobiologik monitoringning muhimligini tasdiqlaydi.*

Kalit so‘zlar: *surunkali tonzillit, LOR kasalliklari, bodomsimon bezlar, mikroflora, yallig‘lanish, streptokokk infeksiyasi*

Kirish (Introduction)

Surunkali tonzillit zamonaviy otorinolarinologiyaning dolzarb muammolaridan biri hisoblanadi. Kasallik bodomsimon bezlarning uzoq davom etuvchi yallig‘lanishi bilan kechib, tez-tez qaytalanuvchi infeksiyalar va immunologik buzilishlar bilan xarakterlanadi. Statistik ma‘lumotlarga ko‘ra, surunkali tonzillit aholining 15–20% ida uchraydi va ayniqsa yoshlar hamda bolalar orasida keng tarqalgan [1].

Bodomsimon bezlar immun tizimning muhim qismi hisoblanib, yuqori nafas yo‘llarini mikroorganizmlardan himoya qilishda ishtirok etadi. Ammo takrorlanuvchi bakterial infeksiyalar natijasida limfoid to‘qimada fibroz, lakunalar kengayishi va surunkali yallig‘lanish rivojlanadi. Eng ko‘p uchraydigan mikroorganizmlar qatoriga Streptococcus pyogenes, Staphylococcus aureus va anaerob bakteriyalar kiradi [2].

Surunkali yallig‘lanish natijasida organizmda immun reaktivlik pasayadi, bu esa revmatizm, glomerulonefrit va yurak-qon tomir tizimi asoratlari rivojlanish xavfini oshiradi. So‘nggi tadqiqotlarda oksidativ stress va sitokinlarning tonzillit patogenezidagi ahamiyatiga ham katta e‘tibor qaratilmoqda [3]. Kasallikni erta aniqlash va mikrobiologik monitoring o‘tkazish asoratlarning oldini olishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Materiallar va metodlar (Materials and Methods)

Tadqiqot LOR bo‘limida surunkali tonzillit tashxisi bilan davolangan 48 nafar bemor o‘rtasida olib borildi. Bemorlarning o‘rtacha yoshi $26,9 \pm 7,4$ yilni tashkil etdi. Erkaklar 27 nafarni (56,3%), ayollar esa 21 nafarni (43,7%) tashkil qildi. Barcha bemorlarda klinik ko‘rik, faringoskopiya va laborator tekshiruvlar o‘tkazildi. Bodomsimon bezlarning gipertrofiyasi, lakunalar holati, yiringli tiqinlar mavjudligi va limfa tugunlari kattalashishi baholandi.

Laborator tekshiruvlar umumiy qon tahlili, C-reaktiv oqsil (CRP), eritrotsitlar cho‘kish tezligi (ECHT) va mikrobiologik surtma tahlillarini o‘z ichiga oldi. Mikroflora tarkibini aniqlash uchun bodomsimon bezlardan olingan material bakteriologik tekshiruvdan o‘tkazildi. Statistika ishlov SPSS 23.0 dasturi yordamida bajarildi. Natijalar $M \pm SD$ shaklida ifodalandi. Pearson korrelyatsion tahlili qo‘llanildi. $p < 0,05$ statistik ahamiyatli deb qabul qilindi.

Natijalar (Results)

Tadqiqot natijalari surunkali tonzillit bilan kasallangan bemorlarda sezilarli yallig‘lanish va mikrobiologik o‘zgarishlar mavjudligini ko‘rsatdi. Tez-tez tomoq og‘rig‘i 79,2% bemorlarda, og‘izdan noxush hid kelishi 58,3% da, subfebril harorat esa 43,7% holatda kuzatildi. Faringoskopiya bodomsimon bezlar gipertrofiyasi 68,7% bemorlarda, lakunalarda yiringli tiqinlar esa 62,5% da aniqlangan. Limfa tugunlari kattalashishi 47,9% bemorlarda qayd etildi. Laborator ko‘rsatkichlarda CRP miqdori o‘rtacha $9,4 \pm 2,7$ mg/l ni tashkil etdi. ECHT oshishi 52% bemorlarda kuzatildi. Leykotsitoz 39,5% holatda aniqlangan.

Mikrobiologik tekshiruv natijasida Streptococcus pyogenes 54,1% bemorlarda, Staphylococcus aureus 37,5% da, aralash mikroflora esa 29,1% holatda aniqlandi. Aralash mikroflora mavjud bemorlarda kasallikning qaytalanish chastotasi yuqoriroq bo‘ldi.

Korrelyatsion tahlilda CRP miqdori va klinik simptomlar og‘irligi o‘rtasida ijobiy bog‘liqlik aniqlandi ($r = 0,69$; $p < 0,001$). Mikroorganizmlar kolonizatsiyasi va kasallikning qaytalanish chastotasi o‘rtasida ham kuchli bog‘liqlik kuzatildi ($r = 0,63$; $p < 0,01$). Chekuvchi bemorlarda yallig‘lanish ko‘rsatkichlari yuqoriroq bo‘lib, ularda tonzillitning qaytalanishi taxminan 1,7 baravar ko‘p uchrashi aniqlandi.

Muhokama (Discussion)

Olingan natijalar surunkali tonzillitda bakterial kolonizatsiya va surunkali yallig‘lanish muhim patogenetik omillar ekanligini ko‘rsatdi. Streptococcus pyogenes ning ustunligi

xalqaro tadqiqotlar natijalari bilan mos keladi [4]. CRP va ECHT ko‘rsatkichlarining oshishi surunkali yallig‘lanishning tizimli xarakterga ega ekanligini tasdiqlaydi. Bu esa organizmda immunologik buzilishlar va uzoq davom etuvchi infeksiyon jarayon mavjudligini ko‘rsatadi.

Aralash mikroflora mavjudligi bioqavat hosil bo‘lishiga olib kelib, antibakterial terapiya samaradorligini pasaytiradi. Chekish esa shilliq qavat himoya mexanizmlarini susaytirib, surunkali infeksiya rivojlanishini tezlashtiradi.

Kasallikning uzoq davom etishi yurak-qon tomir va buyrak asoratlari rivojlanish xavfini oshiradi. Shu sababli surunkali tonzillitni erta tashxislash va kompleks davolash muhim ahamiyatga ega.

Xulosa (Conclusion)

Surunkali tonzillit bodomsimon bezlarning uzoq davom etuvchi yallig‘lanishi bilan kechuvchi keng tarqalgan LOR kasalligi hisoblanadi. Kasallikda bakterial kolonizatsiya, ayniqsa *Streptococcus pyogenes* va *Staphylococcus aureus* ning ko‘payishi hamda yallig‘lanish markerlarining oshishi muhim diagnostik mezonlar hisoblanadi.

CRP va ECHT ko‘rsatkichlari kasallik og‘irligini baholashda muhim ahamiyatga ega. Mikroorganizmlarni erta aniqlash va adekvat antibakterial terapiya qo‘llash surunkali tonzillit asoratlarini kamaytirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar (References)

1. Ahmedov Sh.R. Surunkali tonzillitning klinik xususiyatlari // O‘zbekiston tibbiyot jurnali. 2021;3(2):41–46.
2. Brook I. The role of bacteria in tonsillitis // International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology. 2005;69(1):9–19.
3. Karimov B.T. LOR kasalliklarida immunologik o‘zgarishlar // Tibbiyotda yangi kun. 2020;4(32):88–93.
4. Cunningham M.W. Pathogenesis of streptococcal infections // Clinical Microbiology Reviews. 2000;13(3):470–511.